

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/131/131/97

ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ. WPŁYW NAJBLIŻSZEGO OTOCZENIA NA PREFERENCJE WYBORCÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Wrzesień upłynął pod znakiem polityki - wybory parlamentarne oraz poprzedzająca je kampania wyborcza odsunęły na dalszy plan inne wydarzenia i zdecydowanie dominowały w mediach. W jakim stopniu „gorączka wyborcza” udzieliła się Polakom i wzmogła ich zainteresowanie polityką? Czy dyskusje na tematy polityczne miały wpływ na preferencje wyborców? Odpowiedź na te pytania przynosi ostatni sondaż CBOS¹.

ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ

Jeśli przyjmiemy, że o polityce rozmawiają przede wszystkim ci, którzy się nią interesują, to deklarowaną częstość uczestniczenia w takich rozmowach można uznać za wskaźnik poziomu zainteresowania tą sferą życia publicznego. Połowa badanych (51%) deklaruje, że w ciągu ostatniego miesiąca przynajmniej raz rozmawiała o polityce. Wybory wpłynęły na nieco częstszą obecność tej tematyki w prywatnych rozmowach Polaków - w porównaniu z sierpniem znacznie zmniejszyła się liczba osób (spadek o 9 punktów procentowych), które ostatnio w ogóle nie rozmawiały o polityce.

Tabela 1

w procentach

Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IV '97	V '97	VI '97	VII '97	VIII '97	IX '97
Tak, wiele razy	18	20	18	20	17	22
Tak, raz lub najwyżej kilka razy	28	23	24	27	25	29
W ogóle nie rozmawiał(a)m na tematy polityczne	54	57	58	53	58	49

¹¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (88) zrealizowano w dniach 24-29 września '97 na 1170-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Mimo pewnego wzrostu zainteresowania tą tematyką warto zauważyć, że w tak „gorącym” politycznie okresie niemal co drugi Polak w ogóle nie rozmawiał o polityce, a zatem - jak należy sądzić - o wyborach, kandydatach, przebiegu kampanii, zaletach i wadach poszczególnych ugrupowań itp. Jednym słowem to, co od wielu tygodni ekscytowało i nadal ekscytuje media, w ogóle nie obchodzi połowy obywateli naszego kraju. Potwierdzeniem tego jest fakt, że w tym samym okresie 42% badanych określiło swoje zainteresowanie polityką jako nikłe lub żadne, a 46% przyznało, że śledzi jedynie główne wydarzenia. Tylko nieco więcej niż co ósmy (12%) Polak uważnie obserwował (według własnych deklaracji) to, co się dzieje w polityce.

Warto wspomnieć, że ostatnia kampania wyborcza nie sprzyjała podgrzewaniu nastrojów, a tym samym, jak można sądzić, dyskusjom politycznym. Większość badanych określiła ją jako spokojną, a dwie piąte uznało, że była po prostu nudna.

Respondenci deklarujący udział w rozmowach na tematy polityczne najczęściej określali je jako spokojną wymianę poglądów. Jedna trzecia spośród nich uczestniczyła w burzliwej dyskusji, a jedynie nieliczni - w kłótni. Być może tylko znikomy odsetek ankietowanych miał okazję do rozmów na ten temat z osobami o przeciwnych poglądach lub zdecydowanie odmiennych preferencjach wyborczych. Deklaracje badanych dotyczące przebiegu rozmów o polityce nie dają jednak podstawy do przypuszczeń, że polityka wzbudza w Polakach niewielkie emocje. Bliskość terminu wyborów nie wpłynęła na zmianę atmosfery rozmów o polityce.

Tabela 2

w procentach

Jak by Pan(i) określił(a) tę rozmowę - czy była to:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	V '97	VI '97	VII '97	VIII '97	IX '97
– spokojna wymiana poglądów	60	66	63	65	64
– burzliwa dyskusja	35	29	33	30	33
– kłótnia	4	4	3	4	2
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	1

O polityce dyskutowali przede wszystkim respondenci o wyższym statusie społeczno-zawodowym i materialnym: osoby z wyższym wykształceniem, kadra kierownicza i inteligencja, prywatni przedsiębiorcy, ankietowani o najwyższych dochodach na osobę w rodzinie. Częściej niż inni natomiast nie podejmowali tego tematu badani z wykształceniem podstawowym, robotnicy niewykwalifikowani, emeryci i renciści, bezrobotni, gospodynie domowe i najubożsi. Problematyka ta wzbudzała emocje wśród osób najmłodszych oraz uczniów i studentów - w porównaniu z innymi zdecydowanie częściej określali oni rozmowy o polityce jako kłótnię. Co ciekawe, burzliwie dyskutowali lub kłócili się również przedstawiciele tych grup, które rzadziej niż inne podejmowały ten temat w rozmowach - robotnicy niewykwalifikowani, badani o najniższych dochodach.

Podobnie jak w sierpniu, najbardziej „rozpolitykowane” elektoraty mają SLD oraz Unia Wolności. Odsetek zwolenników UW, którzy w ciągu ostatniego miesiąca rozmawiali o polityce wiele razy, jest wprawdzie mniejszy, ale w porównaniu z sympatykami SLD temat ten podejmowało w rozmowach ogółem więcej osób. Przed wyborami uaktywnił się elektorat Unii Pracy - w stosunku do sierpnia znacznie więcej badanych w tej grupie deklaruje uczestniczenie w rozmowach na tematy polityczne (wzrost w obu kategoriach łącznie o 25 punktów), należy jednak podkreślić, że niewielka liczebność tego elektoratu w sondażu (3%) może podawać w wątpliwość uzyskany wynik. Interesującą grupę stanowią sympatycy ROP, nie uznający, jak można sądzić, rozwiązań pośrednich - liczna grupa na co dzień rozmawia o polityce, jeszcze większa zaś w ogóle nie podejmuje tego tematu. We wrześniu nie rozmawiało o polityce szczególnie wielu zwolenników KPEiR oraz AWS i PSL.

Nieobecność polityki w prywatnych rozmowach może się przekładać na brak zainteresowania polityką w ogóle - najwięcej osób deklarujących brak zainteresowania tą tematyką jest w elektoratach PSL i ROP (niemal 40%), jeszcze więcej zaś wśród sympatyków KPEiR.

Tabela 3

w procentach

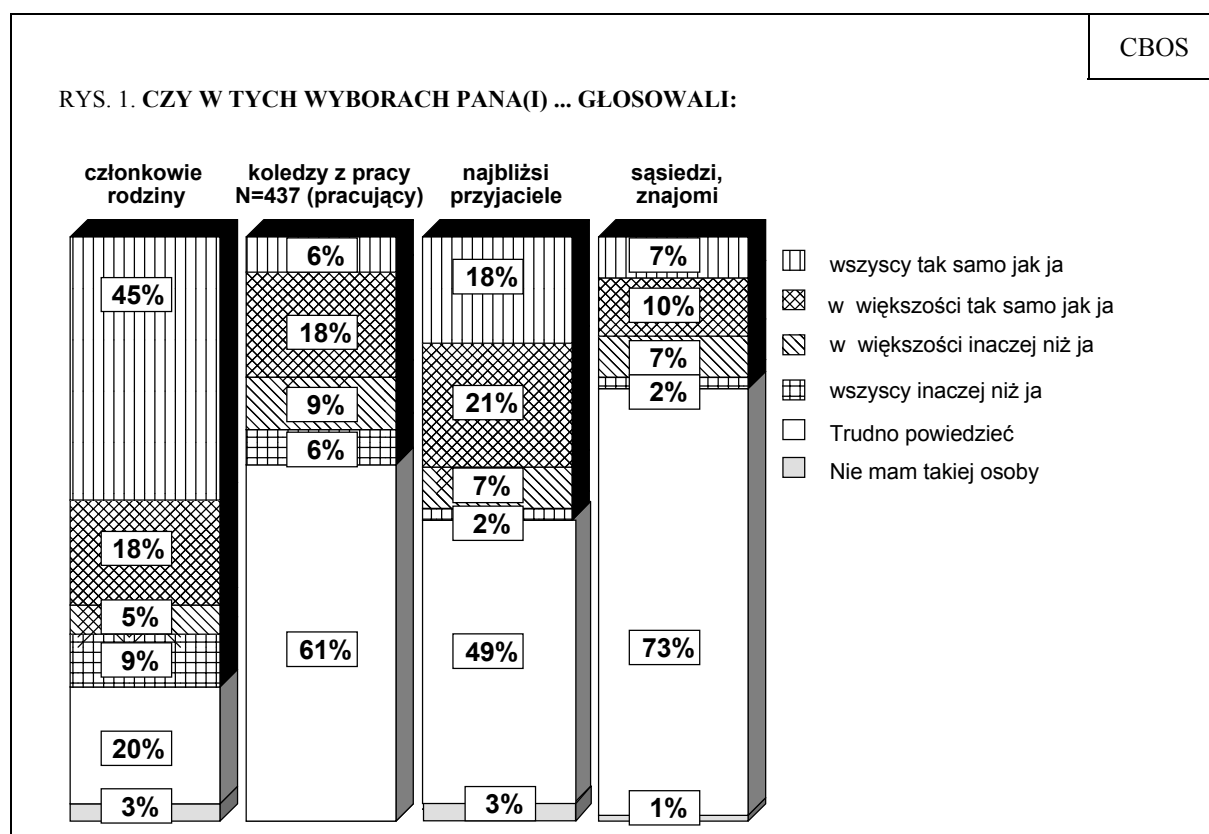
Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne?		
	Tak, wiele razy	Tak, raz lub najwyżej kilka razy	W ogóle nie rozmawiałe(a)m na tematy polityczne
Unia Pracy	33	45	22
Unia Wolności	30	46	24
Akcja Wyborcza „Solidarność”	23	32	45
Sojusz Lewicy Demokratycznej	38	30	32
Polskie Stronnictwo Ludowe	25	34	41
Ruch Odbudowy Polski	35	21	44
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	13	25	62
* Uwzględniono tylko te ugrupowania, na które - według deklaracji badanych - głosowało minimum 3% wyborców.			

Związek między deklarowanym momentem skryształizowania preferencji wyborczych a zainteresowaniem polityką pozwala sądzić, że zainteresowanie to eliminuje element przypadkowości w podejmowaniu decyzji wyborczych. Im ono większe, tym bardziej moment ostatecznego krystalizowania się preferencji jest odsunięty w czasie od dnia wyborów. W ostatniej chwili - w dniu wyborów, w przeddzień lub w ostatnim tygodniu - decyzję na kogo głosować podejmują przede wszystkim osoby nie interesujące się polityką i nie rozmawiające na ten temat. Jest to zatem kolejny argument potwierdzający, że kampania wyborcza ma niewielki wpływ na zmianę wcześniej ukształtowanych preferencji, natomiast może zachęcić do udziału w wyborach i poparcia konkretnego ugrupowania tych, którzy są mało wyrobieni politycznie i - jak można sądzić - podejmują decyzje wyborcze w sposób nie przemyślany. Grupa osób niezdecydowanych do ostatniej chwili była w przypadku ostatnich wyborów dość liczna - 10% głosujących dopiero w dniu wyborów zdecydowało się, jakie ugrupowanie poprzeć, 3% podjęło tę decyzję w przeddzień, a 9% - w ostatnim tygodniu. Brak możliwości zbadania preferencji wyborczych tych osób był zatem jedną z głównych przyczyn błędów, jakie ośrodki badawcze popełniły w swoich prognozach dotyczących wyniku wyborów.

WPLYW OTOCZENIA NA PREFERENCJE WYBORCZE

Istotnym czynnikiem kształtującym preferencje wyborcze jest najbliższe otoczenie potencjalnego wyborcy. Może to być element szczególnie ważny w przypadku osób nie interesujących się polityką, których ostateczna decyzja uzależniona a bywa od preferencji rodziny, przyjaciół czy znajomych z pracy.

Postanowienie „na kogo głosować” jest dla dużej części Polaków decyzją rodzinną. Członkowie rodziny podejmują ją wspólnie, przekonują innych do swojego wyboru czy też sami zostają przekonani - w rezultacie głosują tak samo. Prawie połowa (45%) badanych deklaruje, że cała rodzina głosowała tak samo jak oni, a niemal co piąty (18%) twierdzi, że - członkowie jego rodziny w większości głosowali tak jak on.

W porównaniu z innymi osobami z otoczenia, rodzina ma największy wpływ na decyzje wyborcze, czego przyczyną może być między innymi silny związek emocjonalny i identyfikacja z tymi osobami. Tylko nieco więcej niż co szósty respondent deklaruje, że

jego najbliżsi przyjaciele głosowali tak samo jak on, jeszcze mniej osób miało wspólne preferencje wyborcze ze znajomymi lub z kolegami z pracy. Należy jednak dodać, że preferencje rodziny były najbardziej znane - tylko co piąty badany nie wiedział, jak głosowali jego najbliżsi. Można wnioskować, że temat nadchodzących wyborów częściej poruszano w gronie rodzinnym niż w pracy czy wśród przyjaciół.

Najwięcej indywidualistów, odpornych zarówno na wpływ rodziny, jak i przyjaciół czy znajomych, znajdujemy wśród uczniów i studentów. Również przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji częściej niż przeciętnie przyznają, że głosowali inaczej niż członkowie ich najbliższej rodziny, koledzy z pracy czy znajomi, natomiast stosunkowo często mówią o preferencjach wspólnych z większością przyjaciół.

Głosowanie „rodzinne” najczęściej w porównaniu z innymi deklarują natomiast robotnicy niewykwalifikowani. Oni też, podobnie jak pracownicy umysłowi niższego szczebla, mają częściej niż inni preferencje wspólne z najbliższymi przyjaciółmi. Wspólnota preferencji wyborczych z kolegami z pracy oraz dalszymi znajomymi charakteryzuje natomiast w największym stopniu pracowników fizyczno-umysłowych.

Spośród branych pod uwagę grup z najbliższego otoczenia respondentów największe znaczenie dla kształtowania ich preferencji mieli najbliżsi - rodzina i przyjaciele. Osoby mające wspólne preferencje wyborcze z członkami rodziny stanowią istotny odsetek we wszystkich elektoratach, jednak zjawisko to charakteryzuje w największym stopniu zwolenników AWS (55%), PSL (56%) i - nieco słabiej - SLD (49%). W przypadku PSL można to tłumaczyć tym, że ugrupowanie to jest typową partią interesu określonej grupy wyborców. Natomiast w odniesieniu do AWS i SLD można, jak się wydaje, mówić o swego rodzaju „mobilizacji rodzinnej”, ukierunkowanej na zwiększenie szans wyborczych wybranych ugrupowań. Bliskie związki emocjonalne oraz wzajemna, wewnątrzrodzinna „kontrola” zmniejszyły ponadto prawdopodobieństwo zmiany preferencji, „wyłamania się z szeregu”. Tym samym mobilizacja ta była zapewne jednym z wielu czynników, które zapewniły AWS sukces, a SLD - dobry wynik wyborczy.

Wpływ najbliższych przyjaciół, znacznie mniejszy w porównaniu z wpływem rodziny, jest najbardziej widoczny również wśród zwolenników SLD i AWS - co czwarty wyborca obu tych ugrupowań deklaruje, że jego preferencje wyborcze były całkowicie zgodne z preferencjami przyjaciół.

Ogólnie rzecz biorąc, w przypadku elektoratów AWS i SLD najczęściej w porównaniu z innymi mamy do czynienia z deklarowaną wspólnotą preferencji (z rodziną, przyjaciółmi, znajomymi, kolegami z pracy), noszącą cechy swoistej mobilizacji. Zapewne ma tu znaczenie fakt, że ugrupowania te reprezentują niejako przeciwne bieguny sceny politycznej i postrzegane są jako wzajemnie opozycyjne, a zatem zapowiadana w trakcie kampanii wyborczej równowaga sił między nimi przyczyniła się do nasilenia zjawiska mobilizacji w ich elektoratach.

Indywidualistów, którzy głosowali inaczej niż wszyscy w ich otoczeniu, znajdujemy przede wszystkim w elektoracie Unii Wolności (16% deklaruje, że wszyscy członkowie ich rodziny głosowali inaczej niż oni). Stanowią oni również największą część wśród deklarujących preferencje całkowicie odmienne niż rodzina i przyjaciele (po 30%). Można zatem przypuszczać, że decyzja o poparciu tej partii w wyborach podejmowana była - częściej niż w przypadku innych - pod wpływem własnych przemyśleń, a nie nacisku środowiska.

★

★

★

W okresie bezpośrednio poprzedzającym wybory i tuż po nich nieco wzrosło zainteresowanie polityką. Wzrost ten był jednak stosunkowo niewielki, a duża część Polaków nawet w tym czasie nie poświęcała większej uwagi ani polityce, ani wyborom.

Mimo że niemal co drugi respondent deklaruje, iż w ostatnim miesiącu nie uczestniczył w rozmowach o polityce, większość wie, jak głosowali członkowie ich rodzin, a duża część zna również preferencje swoich przyjaciół i kolegów z pracy. Zjawisko „głosowania rodzinnego” dotyczy niemal połowy wyborców - przede wszystkim zwolenników AWS, SLD i PSL.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne? 1 - Tak, wiele razy; 2 - Tak, raz lub najwyżej kilka razy; 3 - W ogóle nie rozmawia(a)m na tematy polityczne

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	22	29	49	1170
Płeć				
Mężczyźni	28	34	39	554
Kobiety	17	24	59	616
Wiek				
do 24 lat	17	31	52	163
25-34	23	30	47	208
35-44	22	35	42	262
45-54	31	30	39	205
55-64	23	26	51	145
65 lat i więcej	16	16	68	188
Miejsce zamieszkania				
Wieś	17	26	58	433
Miasto do 20 tys.	17	26	57	155
od 21 do 100 tys.	25	28	47	228
101-500 tys.	26	31	44	236
501 tys. i więcej mieszk.	36	40	23	117
Region				
Północny	21	30	49	136
Zachodni	25	25	50	127
Środkowo-zachodni	20	25	55	174
Środkowy	27	28	45	214
Wschodni	21	24	55	134
Południowo-wschodni	23	33	44	183
Południowo-zachodni	20	32	48	203
Wykształcenie				
Podstawowe	12	19	69	379
Zasadnicze zawodowe	18	30	53	303
Średnie	30	34	36	365
Wyższe	44	39	18	122
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	44	41	15	96
Prac. umysł. niż. szczebla	29	39	32	112
Pracownicy fiz. - umysł.	25	37	38	64
Robotnicy wykwalifikowani	27	31	41	143
Robotnicy niewykwalifik.	16	27	57	52
Rolnicy	19	31	50	69
Prywatni przedsiębiorcy	39	33	28	57
Bierni zawodowo				
Renciści	14	22	64	142
Emeryci	20	20	60	209
Uczniowie i studenci	17	35	48	68
Bezrobotni	11	21	68	90
Gospodynie domowe i inni	9	19	72	66
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	35	34	31	153
Sektor państwowy	30	39	31	114
Sektor prywatny	28	34	38	273
Spółdzielczość	25	36	39	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	15	21	64	212
201 - 325	17	31	52	216
326 - 449	24	29	48	199
450 - 599	27	32	41	171
Powyżej 599 zł	38	33	29	188
Ocena własnych war. mater.				
Złe	14	21	65	316
Średnie	23	27	50	530
Dobre	29	39	32	324
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	17	35	48	65
Raz w tygodniu	20	27	53	599
Kilka razy w miesiącu	21	30	50	169
Kilka razy w roku	26	30	44	219
W ogóle nie uczestniczy	33	30	37	116
Poglądy polityczne				
Lewica	33	31	35	207
Centrum	19	31	49	347
Prawica	29	33	38	397
Trudno powiedzieć	5	14	81	218

Tabela 2. Czy w tych wyborach Pana(i) członkowie rodziny głosowali: 1 - wszyscy tak samo jak ja; 2 - w większości tak samo jak ja; 3 - w większości inaczej niż ja; 4 - wszyscy inaczej niż ja;

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Nie mam takiej osoby	Liczba osób
Ogółem	45	18	5	9	20	3	689
Płeć							
Mężczyźni	46	16	6	7	21	3	338
Kobiety	45	20	3	10	19	3	352
Wiek							
do 24 lat	39	29	7	13	10	1	72
25-34	44	25	8	6	18	0	100
35-44	50	14	6	9	18	2	150
45-54	43	23	2	11	20	2	143
55-64	43	13	7	9	24	4	110
65 lat i więcej	50	11	1	4	27	6	114
Miejsce zamieszkania							
Wieś	40	24	5	5	23	2	235
Miasto do 20 tys.	47	10	6	8	26	3	84
od 21 do 100 tys.	49	20	5	14	9	3	140
101-500 tys.	52	13	6	10	16	3	144
501 tys. i więcej mieszk.	41	16	1	8	32	3	86
Region							
Północny	46	15	4	11	22	1	70
Zachodni	60	7	7	7	11	8	75
Środkowozachodni	46	14	4	9	27	1	107
Środkowy	46	15	5	16	16	2	117
Wschodni	43	19	5	6	26	2	79
Południowo-wschodni	36	10	4	4	25	3	117
Południowo-zachodni	47	22	6	7	14	3	124
Wykształcenie							
Podstawowe	45	16	2	6	26	5	174
Zasadnicze zawodowe	48	21	4	4	22	1	173
Średnie	45	18	7	11	15	3	239
Wyższe	43	18	5	13	20	1	103
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	41	20	4	17	18	0	80
Prac. umysł. niż. szczebla	34	19	11	16	19	2	70
Pracownicy fiz.- umysł.	39	35	4	7	12	3	45
Robotnicy wykwalifikowani	49	16	6	4	24	1	74
Robotnicy niewykwalifik.	62	24	0	0	10	4	17
Rolnicy	53	21	0	7	17	1	40
Prywatni przedsiębiorcy	40	28	3	9	20	0	40
Bierni zawodowo							
Renciści	48	16	6	4	22	4	81
Emeryci	48	10	3	6	27	6	150
Uczniowie i studenci	27	28	16	14	12	3	31
Bezrobotni	46	15	1	13	20	5	30
Gospodynie domowe i inni	73	12	0	3	12	0	30
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	42	15	8	14	19	2	112
Sektor państwowy	48	20	8	4	18	2	67
Sektor prywatny	42	23	6	8	20	1	166
Spółdzielczość	36	39	7	7	11	0	15
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 200 zł	42	24	0	12	20	1	91
201 - 325	47	16	9	6	20	3	126
326 - 449	51	17	4	4	21	3	117
450 - 599	44	16	10	14	14	2	116
Powyżej 599 zł	51	15	2	12	15	5	140
Ocena własnych war. mater.							
Złe	47	15	5	9	19	5	157
Średnie	41	21	5	8	23	2	304
Dobre	51	17	5	9	17	2	228
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	55	15	6	2	18	5	52
Raz w tygodniu	46	20	6	8	18	3	385
Kilka razy w miesiącu	46	18	1	7	26	1	88
Kilka razy w roku	40	12	5	13	27	4	102
W ogóle nie uczestniczy	46	22	3	14	14	2	63
Poglądy polityczne							
Lewica	43	24	1	7	23	2	140
Centrum	40	18	7	13	20	2	197
Prawica	51	18	6	6	16	3	291
Trudno powiedzieć	41	9	2	9	33	6	63

Tabela 3. Czy w tych wyborach Pana(i) najbliżsi przyjaciele głosowali: 1 - wszyscy tak samo jak ja;
2 - w większości tak samo jak ja; 3 - w większości inaczej niż ja; 4 - wszyscy inaczej niż ja;

	(%)						
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Nie mam takiej osoby	Liczba osób
Ogółem	18	21	7	2	49	3	689
Płeć							
Mężczyźni	20	22	9	3	44	2	338
Kobiety	16	20	6	2	54	3	352
Wiek							
do 24 lat	22	19	13	9	37	0	72
25-34	17	30	5	3	44	0	100
35-44	19	18	9	2	51	1	150
45-54	18	26	6	2	47	1	143
55-64	16	17	9	0	56	3	110
65 lat i więcej	15	14	5	1	56	9	114
Miejsce zamieszkania							
Wieś	12	24	7	2	51	4	235
Miasto do 20 tys.	22	10	7	3	55	3	84
od 21 do 100 tys.	25	17	8	3	45	1	140
101-500 tys.	20	20	8	3	49	1	144
501 tys.i więcej mieszk.	12	31	8	1	45	2	86
Region							
Północny	12	15	5	6	60	1	70
Zachodni	30	21	8	6	28	5	75
Środkowozachodni	21	15	8	3	52	0	107
Środkowy	14	28	10	0	46	1	117
Wschodni	14	23	4	0	56	3	79
Południowo-wschodni	9	21	6	2	60	1	117
Południowo-zachodni	23	21	7	1	43	5	124
Wykształcenie							
Podstawowe	18	15	5	2	56	3	174
Zasadnicze zawodowe	17	16	9	4	51	4	173
Średnie	19	24	7	2	46	2	239
Wyższe	16	31	9	1	42	0	103
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	15	32	7	0	45	0	80
Prac.umysł.niż.szczebla	24	29	4	2	41	0	70
Pracownicy fiz.- umysł.	16	12	10	6	52	4	45
Robotnicy wykwalifikowani	17	26	10	2	44	1	74
Robotnicy niewykwalifik.	22	34	12	0	31	0	17
Rolnicy	12	12	6	2	67	1	40
Prywatni przedsiębiorcy	12	34	18	3	33	0	40
Bierni zawodowo							
Renciści	16	14	7	0	59	3	81
Emeryci	13	14	5	1	61	6	150
Uczniowie i studenci	30	17	13	6	25	0	31
Bezrobotni	24	34	4	8	27	3	30
Gospodynie domowe i inni	29	6	3	0	61	0	30
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	18	32	6	1	43	0	112
Sektor państwowy	24	23	11	5	35	2	67
Sektor prywatny	14	24	10	2	49	1	166
Spółdzielczość	19	19	6	3	54	0	15
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 200 zł	16	17	7	7	53	0	91
201 - 325	18	26	6	1	45	5	126
326 - 449	15	20	10	2	51	1	117
450 - 599	21	19	5	3	47	4	116
Powyżej 599 zł	21	25	9	2	41	2	140
Ocena własnych war. mater.							
Złe	15	19	4	1	54	5	157
Średnie	16	20	10	3	49	2	304
Dobre	21	23	7	2	46	1	228
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	17	29	0	0	51	4	52
Raz w tygodniu	17	19	7	1	52	3	385
Kilka razy w miesiącu	15	22	12	0	48	2	88
Kilka razy w roku	11	20	8	10	49	2	102
W ogóle nie uczestniczy	34	22	8	3	33	1	63
Poglądy polityczne							
Lewica	25	24	7	5	37	1	140
Centrum	9	16	10	1	62	1	197
Prawica	22	25	6	3	42	3	291
Trudno powiedzieć	6	11	4	1	71	7	63